

„Narodne Novine“ izlaze svaki dan osim nedjelje i praznika na čitavom tabaku.

Predplata je za domaće u odpravničtvu:

Za jedan mjesec . . . 1 for.
Za tri mjeseca . . . 3 „
Za pol godine . . . 6 „
za dostavljanje u kuću u Zagrebu plaća se na tri mjeseca 60 nč.
za pošiljanje a poštom: za tri mjeseca 4 forinta, za pol godine 8 forinta.

NARODNE NOVINE.

U Zagrebu, u ponedjeljak 6. listopada 1884.

Uvrstina je za oglašavanje novč. od redka za više puta uz pogodbu. Izdava pristoje za ovaj oglaš iznos 30 novč. i to toliko puta, koliko se puta isti uvrsti.

Uredništvo, uprava, tiskara i odpravništvo „Narodnih Novina“ nalazi se u vlastitoj kući, Ilica br. 59. Rokopis ne vraćaju se.

Poziv na predplatu.

Uljudno molimo p. n. predplatnike, kojim je predplata koncem mjeseca rujna iztekla, da ju izvole za četvrtu četvrt godine što prije obnoviti, kako se redovito odpravljanje lista nebi prekidalo. Predplata stoji:

Na četvrt godine:

S poštom u austro-ugar. monarhiji . . fr. 4.—

U Zagrebu, u odpravničtvu . . . fr. 3.—

Na mjesec danah:

S poštom . . . fr. 1.35

U odpravničtvu . . . fr. 1.—

SLUŽBENO.

Oglas.

Stavlja se ovim do obćega znanja, da su povjerenstva za teorijske državne izpite razdjela pravno-povjestnoga i državnoznanstvenoga za naukovnu godinu 1884/5. sastavljena ovako:

I. Razdjel pravno-povjestni:

Predsjednik: Kr. redoviti javni profesor sveučilišni dr. Stjepan Spevec.

Članovi: Kr. redoviti javni profesori sveučilišni dr. Aleksander Bresztyenszky, dr. Blaž Lorković, dr. Konstantin Vojnović, dr. Luka Marjanović, dr. Josip Pliverić i dr. Janko Čakančić, zatim izvanredni javni profesor sveučilišni dr. Franjo Spevec, višićnički tajnik i namjesnik kr. državnoga nadodvjetnika, privatni docent dr. Aleksander Egersdorfer i kr. vladin perovodja dr. Ivo Mallin.

II. Razdjel državnoznanstveni.

Predsjednik: Odjelni savjetnik kr. zemaljske vlade Makso Mihalčić Prigorski. Podpredsjednik: Kr. redoviti javni profesor sveučilišni dr. Stjepan Spevec.

Članovi: Odjelni savjetnik kr. zemaljske vlade: dr. Antun Stojanović i Mirko pl. Halper, kr. financijski savjetnik Antun Sladović, zatim kr. redoviti javni profesori sveučilišni: dr. Aleksander Bresztyenszky, dr. Blaž Lorković, dr. Franjo Vrbanić i dr. Josip Pliverić.

Sastav povjerenstva za teorijske državne izpite razdjela sudstvenoga za istu naukovnu godinu oglašit će se naknadno.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada,

odjel za bogoslovje i nastavu,

U Zagrebu, 3. listopada 1884.

NESLUŽBENO.

Verifikacija saborskih članova.

Na dnevnom redu današnje saborske sjednice stoji razprava o „priepornih izborih“ narodnih zastupnika. Po onom, što smo u posljednjoj saborskoj sjednici čuli iz opozicionalnih klupah, neima dvojbe, da će se sa te strane danas govoriti i o samom činu verifikacije. Za obavještenje naših čitatelja neće stoga biti suvišno, ako verifikacionalni postupak sa nekoliko riječi, razjasnimo.

Članovi hrvatskoga sabora, koji se dele u banske pozvanike (virliste) i narodne zastupnike, verificiraju se po odnosnih ustanovah saborskoga poslovnika, koji je stvoren g. 1875., a izpravljen g. 1878. i 1882. Po § 3. toga poslovnika podiele se članovi, koji su svoje vjerodajnice predali, na pet odsjeka, te prvi odsjek izpituje valjanost vjerodajnica drugoga, drugi trećega odsjeka itd. One izbore ili one banske pozivnice, koje odsjek nadje valjanima, odsjek i verificira i to verificira konačno, izključujući priziv na sabor.*) Da je poslovnik u tom pogledu izručio odsjekom pravo konačne, bezprizivne odluke, sledi to iz smisla njegovih § 3., 4., 5. i 12. Mi ćemo ovdje navesti odnosne ustanove samo § 5. i 12. Paragraf 5. veli: „O svih prieporih odlučuje sabor“. Sabor odlučuje dakle samo o onih izborih, koji su prieporni. A koji su izbori prieporni? Oni, koje priepornimi proglasi verifikacionalni odsjek (§ 5.). Verifikacionalni pak odsjek, izpitujući valjanost izbora, odlučuje većinom glasovah (§ 4.). Dakle priepornim ima se smatrati samo izbor onaj, koji je većina (prisutnih) članovah dotičnoga verifikacionalnoga odsjeka priepornim označila. Budući da poslovnik po tom pridržava sabornu odluku samo o izborih priepornih, tim se samo po sebi kaže, da o izborih nepriepornih odlučuje sam odsjek. A da je tako i zbilja, razabire se to posve jasno iz § 12. poslovnika, koji veli: „Čim bude nadpolovična većina članovah sabora verificirana, što pritreremi predsjednik, proglasiv iz izvješćah verifikacionalnih odsjeka imena verificiranih zastupnika ustanoviti ima, preduzima se izbor predsjednika“ itd. Sto je dakle poslovnik u poglavlju „Verifikacija saborskih članovah“ propustio ustanoviti izričito, ovdje u § 12. naveo je uzgred, naime, da verifikacionalni odsjeci članove sabora verificiraju, te da se svi članovi sabora imaju smatrati verificiranimi, koji su u verifikacionalnih odsjecih

*) Naš saborski izvjestitelj valja nije dobro čuo, kad je u posljednjem listu pogrešno izvijestio, da su izvjestitelji verifikacionalnih odsjeka saboru predložili, da verificira itd. Uredn.

verificirani. Naročite i pozitivne ustanove za to nije u poslovniku ni trebalo, jer kad odsjeci nebi imali pravo, verificirati se konačno međusobice, sabor nebi se nikada mogao konstituirati, jer prava verifikacije nemože imati ni sam sabor, koji se sastoji iz neverificiranih članovah i koji, dok se iz takovih članovah sastoji, nemože zakonito obaviti nikakva čina. Da se circulus vitiosus, iz kojega nikada i nikako nebi bilo izlaska, odkloni, poslovnik morao je dakle pravo verifikacije prenieti na saborske odsjke.

Ovakvu tumačenju saborskoga poslovnika u ovom obćem delu ni opozicija neprigovara. No u razpravi, koja će se u današnjoj saborskoj sjednici povesti, udari li ona pravcem, na koji ju, po izjavah u posljednjoj sjednici, hoće da odtisne opozicija, neće se o saborskom poslovniku, o pitanju verifikacije u obće ni raditi. Nominelni prvak „stranke prava“, gospodin barun Rukavina, postavio je u izjavi, koju je dao na ime svoje stranke, načelo, da se svaki izbor, gdje je „narod“, t. j. gdje je „stranka prava“ postavila svoga kandidata, pak propala, ima proglasiti — ništavnim. Od ovoga zahtjeva za malu je stvar manje smišljen dragi, koji su na ime „neodvisne stranke“ iztaknuli u posljednjoj sjednici gospoda dr. Marković i dr. Mazzura. da se naime oni izbori, proti kojim su bili prosvjedi podneseni, smatraju priepornimi, ako jih dotični verifikacionalni odsjeci i nijesu priepornimi označili, to jih usljed toga verificirali. I jedna i druga poštovanah naših opozicijah ovim svojim insinacijama izravno zanijekaju temeljno načelo ustanovitosti i parlamentarnosti, hotjeći da većinu odreku pravo odluke. Kano što za stranko prava u Hrvatskoj i Slavoniji neima „naroda“ osim onih nekoliko stotinah izbornikah, što su glasovale za njezine kandidate, za gospodu „neodvisne stranke“ nepostoji također načelo i pravo većine, gdje većina nije na njihovoj strani. § 4. poslovnika kaže izričito: „U (verifikacionalnih) odsjecih odlučuje većina glasovah prisutnih članovah“. Je li, po tom, većina glasovah u kojem odsjeku koji izbor proglasila nepriepornim, on je bezuvjetno neprieporan, a pošto sabor odlučuje samo o priepornih izborih, o izborih, koji su u odsjecih proglašeni nepriepornimi, koji su dakle verificirani, nemože dakle u saboru biti govora. Tako ustanovljuje saborski poslovnik, dakle saborski zakon. Ustanoviti drugačije, ustanoviti onako, kako bi se gospodi neodvisne stranke htjelo, saborski poslovnik nikako nije mogao, a da samo konstituiranje sabora nečini gotovo nemogućim. Jer neka bi se svi izbori smatrali priepornimi, proti kojim se u obće s ikoje strane ikakav prosvjed podnese, uz naše stranačko odnošaje pitamo mi, koliko bi u obće bilo u Hrvatskoj izborah, koji nebi bili prosvjedovani? Nebi li

Zločin i kazna.

Roman u šest dielovah s epilogom.

Napisao ga F. M. Dostojevski.

(120)

Ali pri tom valja, dragi Rodione Romanoviću, uzeti ovo u obzir: jedan (bci slučaj, kojemu bi sve juridičke formule i sva pravila primjenjena bila, koji bi u knjigama bio podpano opisan — takvi slučaj u obće nepostoji; jer svaki slučaj, svaki zločin, čim se u sbljili dogodi, postaje odluh posve pojedinački slučaj, i to još kakav? — takav; da nije ni jednom drugom, predjašnjem nalik. Često se događja vrlo komičnih takvih slučajevah.

Kad ja primjerice pustim kakvoga gospodina posve na miru, niti ga zatvorim niti uznemirujem, ali tako, da svaki sat i svaku minutu zna ili bar podozrieva, da je meni sve potanko poznato, da ga ja dan i noć motrim, da ga neumorno strahim, ako dakle bude svjestan, da je u mene u vječnoj sumnji i radi toga u vječnom strahu, to me sa napokon mora zavrtjeti u glavi, i on će ili sam doći, ili će mi pribaviti što-godji, što je kano dva puta dva četiri, što će imati matematičku formu, — da je pravo veselje. To se može dogoditi i bečastomu mužiku, ali je mnogo običnije kod naše braće, suvremeno naobraženih ljudi, koji se sa izvjestnim jednim pravcem razvili. Jer je, dragi moj, vrlo važno znati, u kojemu se je pravcu čovjek razvio. A živi, živi! — zar ste posve zaboravili na njih? Sve je to danas bolešno, zlo, razdraženo! . . . A žuč koliko je žuč u tih ljudih! To je u mnogom slučaju pravi zlatni rudnik! Što da me to uznemiruje, jer se ne-svezan šede po gradu! Neka se samo šede, daj, nek se šede, ta ja i onako znam, da je moja žrtvica i da neće nikada od mene pobjeći! Pa kamo da i pobjegne, ha, he! Možda za granicu? Za granicu će pobjeći Poljak, a ne on, tiem više, jer ga ja pazim i jer sam poprimio mjere proti tome. Da pobjegne možda u nutrnost otadžbine? Ali ondje žive seljaci,

pravi, prosto obučeni, ruski seljaci; i tako bi suvremeno razvijen čovjek do skora pretpostavio tamnicu, nego da s takvim inostranci, kao što su naši seljaci, žive, he, he! No to su sve ludosti i spoljašnosti. Što to znači: pobjeći će! — to su formalnosti, a nije glavno! neće se on samo zato odreći biega, što nema kuda bježati; on neće od mene pobjeći i otki pobjeći, he, he! Kako vam se svidja izraz? Po prirodnom zakonu nemože od mene pobjeći, pa kad bi i imao kamo. Jeste li vidjeli noćnu vješticu, kako oko svjetla kruži? No, tako će i on vazda oko mene, kano oko svjetla kružiti; sloboda će mu onemijeliti, on će se zamisliti, smesti, sve će se više kano u mrežu zaplitati i do smrti bacati . . . Pa to još nije sve: sam će mi prigotoviti nešto posve matematičkoga, kano što je dva puta dva četiri, ako mu samo dam dovoljno vremena i prostora . . . A svedjidi će oko mene kružiti, i krugovi će bivati sve už i už, dok mi na jedno — hop! — neleti u usta; — a ja ću ga onda progutati i biti će mi vrlo prijatno he, he, he! Vi nevjerkujete?

Razkolnikov neodgovori ništa; on sjedjaše bljed i nepomičan, zureći još uvijek s istom pozornošću u lice Porfirijevo. „Lekcija je dobra“ pomisli on i zadrla od studeni. To već nije kano jučer: mačka i miš. Nepokazuje li mi on možda, i to suvišno, samo svoju silu . . . ali je on ipak odvise pametan, da to čini. . . . Ima dakle posve drugu cilj, ali koju? Ah, ludost, brate, ti me samo zadržuješ, samo hiniš! Dokazah nema, a onaj jučerani čovjek nepostoji! Hoćeš samo, da me smeteš, da me prije vremena razdražiš i da me onda uloviš; ali da se samo neprevariš, da se konačno ipak neprevaras! Ali zašto mi se tako očituje? Valjda račun na moje bolešne živce? Ne, prijane, ti se varaš, pa makar da si još što-godji prigotovio! . . . No, da vidimo, što još prisakupio!

I on sabra sve svoje sile za strašnu i možda posve neočekivanu katastrofu. Gdje-kada mu se je htjelo skočiti na Porfiriju, i na mjestu ga zagušiti. On se je već polazeci ovamo bojao, da će ga spopasti najednôe bjosnilo. On je osjećao, da su mu ustne usahnule, da mu srce žestoko udara i da mu se

pijena zapiče na usnama. Ali se je uza sve to odlučio, da muči i da ne kaže ni jedne riječe, dok nedodje za to pravi čas. On je pomislio, da je to najbolja taktika u njegovu položaju, jer se tako neće moći sam zabrljati, dočim bi neprijatelj možda razdražen njegovim mučenjem, mogao što-godji izbrbljati. On se je bar nadao tome.

— Ne, ja već vidim, da vi to nevjerkujete i još uvijek mislite, da vam kojekave nečujne šale nabrajam, — nastavi Porfirij, sve veseliji, hihćući od zadržavanja. On opet počeo bježati po sobi: — ali napokon, vi imate pravo: meni je sam bog dao takvu figuru, da u drugih samo komične misli probudjuje; ja sam bufo; ali što vam moram kazati i što moram opetovati, — to je, bačuska Rodione Romanoviću, oproste stare — to je, da ste vi još vrlo mlad, tako rekne u prvom cvietu mladosti, pa zato cijenite nade sve čovječji um, kano sva mladošć. Vaš zanos sjajna oštroumnost i abstraktni zaključci, uma! No, ja ću vam sada kazati svu podrobnu istinu ob onom pojedinačnom slučaju: sbljila i priroda, to su, dragi moj vrlo važni faktori, oni često obaraju i najoštroumniji račun! Ej, poslušajte samo starija, ja govorim ozbiljno. Rodione Romanoviću, (govoreći to, doista se činilo, kano da je tek tridesetpetogodišnji Porfirij Petrović na jednom ostario: dapače mu se i glas promijenio) i uz to sam iskren čovjek. . . . Možda nijesam iskren? Što velite? Meni se bar čini, da sam i preiskren, kad vam priobćujem sve to, netražeci nikakove nagrade he, he! — No, dakle, ja nastavljam: oštroumnije je po mojemu mišljenje divna stvar: ono je, tako govoreći, prirodni ukras i utjeha života — pa kakve se mogu njegovom pomoću mudrošće izvoditi! . . . siromah iztražni sudac nema naravno ni pojma, kako da razumači sve fine skokove i zamke oštra uma osobito ako svoju vlastitu fantaziju sluša, kano što obično biva, jer je i iztražni sudac samo čovjek!

(Nastavit će se.)